

Gezond de wereld rond

Vaccineren: verplicht of aanbevolen?

In reisgidsen en op websites staat bij veel bestemmingen vermeld dat vaccinaties 'niet verplicht' zijn. Dit betekent echter niet dat een vaccinatie niet nodig is! Er is een verschil tussen verplichte en aanbevolen vaccinaties. Een vaccinatie wordt verplicht gesteld als het betreffende land geen risico wil lopen dat een bepaalde ziekte het land binnenkomt. Staat er vermeld dat een vaccinatie 'niet verplicht' is, dan kan het voor de eigen gezondheid wel worden aanbevolen. Bijvoorbeeld in landen waar de reiziger een groot risico loopt op een infectieziekte. Aanbevolen vaccinaties zijn daarom minstens zo belangrijk als de verplicht gestelde vaccinaties.

Waarom vaccineren?

In Nederland worden de meeste kinderen gevaccineerd tegen hier voorkomende ziekten. In veel (sub)tropische streken komen, naast de infectieziekten die we in Nederland kennen, ook veel andere ziekten voor. Het is belangrijk om reizende volwassenen en kinderen ook tegen deze infectieziekten te beschermen. Vaccinaties leveren een belangrijke bijdrage aan de bescherming tegen deze infectieziekten. Bij bepaalde bestemmingen zijn aanvullende maatregelen belangrijk, zoals malariatabletten.

Gele koorts

In tropisch Afrika ten zuiden van de Sahara en in delen van Zuid-Amerika komt Gele koorts voor. Het risico op besmetting is het grootst in West-Afrika en het Amazonegebied. De meeste besmettingen gebeuren tijdens het regenseizoen en aan het begin van het droge seizoen.

Vaccinatie tegen Gele koorts is verplicht als men uit een endemisch gebied komt; dat is een gebied waar Gele koorts voorkomt. Aan deze landsgrenzen of op verzoek van lokale gezondheidsambtenaren moet de reiziger het vaccinatiebewijs ('gele boekje') kunnen voorleggen. Maar dikwijls is vaccinatie ook vereist als men alleen in transit door een risicogebied reist.

WK voetbal

Bij het WK voetbal in Zuid-Afrika bleek dat Europese supporters die een tussenlanding maakten in een Gele koorts land (Kenia) zich tegen Gele koorts moesten laten vaccineren. De fans die via Caïro (Egypte) of de Golfregio vlogen, hadden geen Gele koorts vaccinatie nodig.

Rondreis

In Panama komt in de provincies Darién, Panama en San Blas Gele koorts voor. Een reiziger die vanuit Panama weer

naar het noorden reist, kan aan de grens met Costa Rica, Nicaragua en Honduras problemen krijgen als hij niet ingeënt is tegen Gele koorts. Zelfs als de reiziger niet in de genoemde provincies is geweest.

Verplichte vaccinatie bedevaart Mekka

Jaarlijks reizen vele duizenden pelgrims vanuit Europa naar Mekka voor de Hadj. De regering van Saudi-Arabië heeft bepaald dat alle pelgrims gevaccineerd moeten zijn tegen de meningokokkenziekte voordat zij een visum kunnen aanvragen voor deze reis. Deze maatregel is een aantal jaren geleden genomen na het uitbreken van een epidemie. Meningitis is een ernstige besmettelijke ziekte. De vaccinatie geeft 3 jaar bescherming.

Cholera

Cholera komt in een groot deel van de wereld voor: Azië, het Midden-Oosten, Latijns-Amerika, en in het bijzonder in India en Afrika ten zuiden van de Sahara. Op het westelijk halfrond is het bijzonder zeldzaam. Cholera kan dodelijk zijn bij het ontbreken van medische zorg. De ziekte, die veroorzaakt wordt door de bacterie *Vibrio cholera*, verspreidt zich via besmet water. Algemene hygiënemaatregelen en schoon drinkwater kunnen verdere verspreiding voorkomen. Een adequate behandeling door het toedienen van vocht, zouten en elektrolyten geeft snel resultaat.

Het risico op een cholera-epidemie is het grootst als armoede, oorlog

of een natuurramp mensen dwingt opeengepakt te leven. Bijvoorbeeld in vluchtelingenkampen zonder degelijke sanitaire voorzieningen en gebrek aan zuiver drinkwater. Dit is nu ook het geval in Haïti. Voor 1,3 miljoen inwoners die na de aardbeving van januari dakloos zijn geworden en in tentenkampen leven, zijn de sanitaire voorzieningen slecht. Hierdoor kon cholera zich snel verspreiden. Het eerste geval van cholera werd begin oktober gemeld. De epidemie heeft daar tot begin december al ruim 1750 levens geëist. In totaal werden bijna 35.000 mensen in een ziekenhuis behandeld voor de ziekte. Verwacht wordt dat de epidemie, ondanks alle maatregelen, nog lang zal duren en ook de komende jaren nog de kop op zal steken.

Het risico voor toeristen en hulpverleners om de ziekte op te lopen is laag omdat zij meestal onder goede hygiënische omstandigheden verblijven en beschikken over schoon drinkwater. In Nederland worden 1-3 gevallen per jaar gemeld.

Hulpverleners die in vluchtelingengebieden gaan werken waarvan niet bekend is of zij schoon drinkwater (gekookt water of flessenwater) hebben, kunnen overwegen om zich te laten vaccineren. Vaccinatie biedt echter maar 50-60% bescherming.

Een geldig bewijs van choleravaccinatie is komen te vervallen. Toch blijkt dat een aantal landen dit nog steeds ten onrechte eist van binnenkomende reizigers. Dit komt vooral voor bij reizigers die in Afrika landsgrenzen passeren. Incidenteel worden reizigers zelfs verplicht zich lokaal alsnog te laten vaccineren. In overleg met de Inspectie voor de Gezondheidszorg volstaat sinds november 1989 in voorkomende gevallen de schriftelijke verklaring: "cholera medically not indicated", met een stempel en paraaf van de GGD. Dit om problemen ter plekke te voorkomen.

Rabiës op Bali

Op Bali heerst momenteel een epidemie van rabiës (hondsdolheid). Er zijn al meer dan 90 mensen overleden. Dit betreft alleen de officieel gerapporteerde gevallen. Honden zijn op Bali geliefde huisdieren, maar er zijn ook veel zwerfhonden. Weinig honden zijn gevaccineerd tegen rabiës. Toeristen bezoeken bovendien soms speciale bossen waar veel apen wonen of grotten waar vleermuizen wonen. Dit brengt risico's om rabiës op te lopen met zich mee.

Rabiës is een zeldzame en dodelijke virusinfectie van de hersenen. Het wordt verspreid via speeksel van besmette zoogdieren. Alle zoogdieren, dus niet alleen honden, kunnen rabiës hebben en de ziekte op andere dieren én op mensen overbrengen. Veel toeristen blijken te worden gebeten, gelikt of gekrabd door apen. Vleermuizen zijn ook zoogdieren en zijn berucht om het risico van rabiësoverdracht.

Zeker in het beginstadium van rabiës is er nog nauwelijks sprake van gedragsverandering bij dieren. Naarmate de ziekte vordert zal een dier, dat normaal gesproken geen contact zoekt met mensen, juist de bewoonde wereld opzoeken. Na een bijtincident

is het bijna onmogelijk om het dier te testen op rabiës. Na een beet, krab of lik hoort men dus altijd te handelen, alsof het een besmet dier betreft.

Advies voor mensen die op vakantie gaan naar Bali, landen rond de Middellandse Zee en niet EU-lidstaten

- Raak zoogdieren zoals honden, katten, apen of vleermuizen niet aan. Zij kunnen via hun speeksel en beten hondsdolheid overdragen;
- Voer geen apen, aai geen honden, pak geen poezen op en blijf weg uit grotten waar vleermuizen wonen. Want rabiës is dodelijk en u kunt niet altijd aan het dier zien of het besmet is met hondsdolheid. Raak ook geen zieke of dode dieren aan.

Ook in Nederland wordt afgeraden vleermuizen beet te pakken. Juist vleermuizen die je makkelijk kunt pakken (dat is vreemd, dus dit wijst al op ziekte) kunnen hondsdolheid hebben.

Hoe te handelen na een beet, krab of lik van een dier?

Bij bijt-, lik- of krabcontacten met apen, honden, katten of vleermuizen is het raadzaam de wond goed door te laten bloeden en voorzichtig met water en zeep te reinigen. Binnen 24 uur moet medische hulp gezocht worden! De arts ter plaatse oordeelt over de noodzaak van nabehandeling in de vorm van

antiserum en een aantal vaccinaties. Maar in veel ontwikkelingslanden is het vaak moeilijk om aan serum en vaccin te komen. Adviseer mensen om altijd direct de alarmcentrale van de reisverzekeraar te raadplegen. Zij kunnen adviseren waar serum en vaccin verkrijgbaar is. Soms is ter plaatse geen vaccin beschikbaar en moet men uitwijken naar een buurland of -eiland.

Gaan mensen langdurig (ten minste drie maanden) of onder primitieve omstandigheden op reis (of fietsvakantie!)? Of vertrekken zij naar gebieden waar veel hondsdolheid voorkomt en/of waar zij vanwege

werk of hobby direct met zoogdieren in aanraking komen? Dan adviseert de GGD minimaal vier weken voor vertrek te starten met vaccinaties. De serie bestaat uit drie vaccinaties, op dag 0, dag 7 en dag 21-28. Het voordeel hiervan is dat na een blootstelling geen antiserum nodig is (betrouwbaar menselijk antiserum is in ontwikkelingslanden niet voorhanden!). Als nabehandeling zijn dan ook minder vaccinaties nodig. Ook voor een kortere vakantie op Bali zijn vaccinaties het overwegen waard. Het blijft altijd noodzakelijk om opnieuw te vaccineren als behandeling na een beet, krab of lik van een hondsdol dier.

UIT DE MEDIA

Nu ook cholera in Dominicaanse Republiek

Promed, 2-12-2010

De cholera-epidemie in Haïti verspreidt zich verder naar de Dominicaanse Republiek. De cholera-uitbraak in het arme Haïti kostte al meer dan 1750 levens. Ziekenhuizen behandelden bijna 35.000 patiënten.

Advies voor reizigers naar de Dominicaanse republiek

Cholera wordt veroorzaakt door een bacterie die een heftige, waterige diarree veroorzaakt.

Mensen worden ziek door besmet water of voedsel. De GGD adviseert reizigers naar de Dominicaanse republiek uitsluitend water uit flessen of gekookt water te drinken. Ook is een goede voedingshygiëne belangrijk en dient men geen eten

te nuttigen dat is bereid door straatverkopers.

Er bestaat een vaccin dat bescherming geeft tegen cholera. Vaccinatie voor toeristen die toeristische gebieden bezoeken in de Dominicaanse republiek wordt echter door de landelijke reizigersrichtlijnen van het LCR niet geadviseerd.

Malaria door voedselpakketje uit Kameroen

Promed, 10-11-2010

Op 10 november is in het universitair ziekenhuis van Straatsburg (Frankrijk) bij een man malaria vastgesteld, 2 weken nadat hij gestoken werd door muggen die uit een voedselpakketje uit Kameroen ontsnapten. De man woont in het district Neudorf, vlakbij het vliegveld van Straatsburg. Omdat de muggen mogelijk nog enkele weken kunnen overleven heeft het regionale volksgezondheidsinstituut in de Elzas huisartsen geïnformeerd over deze casus en geadviseerd om bij patiënten met onbegrepen koorts ook aan malaria te denken.

Exotische muggen bestreden in Noord-Brabant

Novum, 30-7-2010

Het Centrum Dierplaagbestrijding trof tijdens controles bij importeurs van gebruikte banden in Heijningen, Oosterhout en Oss muggen en larven van exotische muggensoorten aan. Het gaat om de Aziatische tijgermug, de Amerikaanse bandenmug en de Gele koorts mug. Deze insecten kunnen ziektes verspreiden. Minister van Volksgezondheid Ab Klink (CDA) gaf op advies van het RIVM opdracht om de muggen en larven te bestrijden. In Nederland zijn nog geen exotische

muggen aangetroffen die ziekteverwekkende virussen of parasieten bij zich dragen, maar in andere landen is dat wel het geval. Het Centrum Dierplaagbestrijding controleert sinds 2008 langs snelwegen in Nederland en sinds vorig jaar bij bedrijven die handelen in gebruikte autobanden of er muggen en/of larven aanwezig zijn. Bedrijven die de plant Lucky bamboe importeren, krijgen sinds 2006 controles. De tijgermug die hiermee kan meereizen, wordt actief bestreden in kassen.

Pandemie nieuwe influenza A (H1N1) officieel over

WHO, 10-8-2010

De World Health Organization (WHO) verklaarde dinsdag 10 augustus dat de pandemie met het nieuwe influenza A (H1N1) virus voorbij is. Op de website van de WHO staat onder andere uitgelegd

dat wereldwijd de griepactiviteit normaal is voor de tijd van het jaar. Er is een normale mix van griepvirussen actief, waaronder ook het Nieuwe influenza A (H1N1) virus.

Toeristen met malaria na vakantie in Gambia

ANP, 5-12-2010

Begin december werd bekend dat 2 Nederlandse patiënten zijn overleden aan malaria. Zij liepen de ziekte op in Gambia. De patiënten verbleven slechts 1 tot 2 weken in Gambia en gebruikten geen malariaprofylaxe. Aan het RIVM zijn in 2010 16 patiënten gerapporteerd bij wie malaria is vastgesteld na een reis naar Gambia. Ook in voorgaande jaren werden aan het eind van het regenseizoen, dat ongeveer loopt van juni tot half september, regelmatig gevallen van malaria gemeld onder toeristen die Gambia bezochten. Gambia is een belangrijk risicoland in West-Afrika omdat het een bestemming is van goedkope last-minute reizen en omdat Gambia, als één van de weinige landen in West-Afrika, Gele koorts vaccinatie niet verplicht stelt. Reizigers bezoeken daarom minder vaak een vaccinatiebureau voorafgaand aan hun reis.

De inhoud van deze Reizigerszorg Nieuwsbrief vloeit voort uit een gezamenlijk initiatief van de GGD'en in Noord-Brabant, Zeeland en Limburg-Noord. De Reizigerszorg Nieuwsbrief verschijnt 2 maal per jaar.

Redactie:

Annet Blauwhof, GGD Zeeland
Annemarie de Gouw, GGD Hart voor Brabant
Anja Buntsma, GGD West-Brabant
Annemarie Rouw, GGD Brabant-Zuidoost
May Janssen, GGD Limburg-Noord

Vormgeving:

De Code, 's-Hertogenbosch

Eindredactie:

Linda Toet

De redactie is benieuwd naar uw reactie op deze Reizigerszorg Nieuwsbrief. Heeft u opmerkingen of suggesties over de inhoud, of heeft u een specifieke vraag die u in de volgende nieuwsbrief beantwoord wilt zien? Neem dan contact op met de afdeling reizigerszorg van de GGD in uw regio. Een telefoontje is voldoende.

Zie voor meer informatie:

www.ggdhvb.nl
www.ggdwestbrabant.nl
www.ggdbzo.nl

Wist u dat...?

- een Gele koorts vaccinatie soms verplicht is, terwijl de reiziger niet in een Gele koorts gebied komt?
- een vaccinatie soms aanbevolen wordt (niet verplicht) omdat de reiziger een groot risico loopt op een infectieziekte?
- Gele koorts voorkomt in tropisch Afrika ten zuiden van de Sahara en in delen van Zuid-Amerika?
- de vaccinatie tegen meningo-kokkenziekte (in de volksmond nekkramp genoemd) voor de bedevaart naar Mekka verplicht is?
- cholera dodelijk kan zijn, maar dat het vaccin vrijwel nooit geadviseerd wordt?
- een reiziger geen cholera oploopt als hij flessenwater of gekookt water gebruikt?
- hondsdoelheid niet alleen door honden, maar ook door bijvoorbeeld apen en vlermuizen kan worden overgedragen?
- hondsdoelheid altijd dodelijk is?
- op Bali al bijna honderd mensen overleden zijn aan hondsdoelheid?
- in Nederland hondsdoelheid voorkomt bij vlermuizen?
- in Noord-Brabant de tijgermug uit Azië is gesignaleerd?
- deze muggen meereizen met Lucky bamboe plantjes uit Azië?
- in Frankrijk een persoon malaria heeft opgelopen via een beet van een malariamug die mee kwam met een postpakketje uit Kameroen?

GGD Hart voor Brabant

Vogelstraat 2
Postbus 3166
5203 DD 's-Hertogenbosch
www.ggdhvb.nl

GGD West-Brabant

Doornboslaan 225-227
Postbus 3369
4800 DJ Breda
www.ggdwestbrabant.nl

GGD Brabant-Zuidoost

De Callenburgh 2
Postbus 810
5700 AV Helmond
www.ggdbzo.nl

**Telefoonnummer Klantadviescentrum Reizigerszorg:
0900-8222467 ofwel 0900-vaccins (10 ct/min)**

